

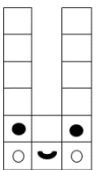
SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Kuidas ennetada spordis väärkohtlemist ning reageerida väärkohtlemise kahtluse korral

Anna Frank-Viron
Lastemajateenuse juht
Arendus- ja ennetustalitus
Lastekaitse osakond

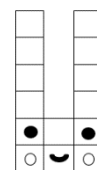
Tabu?

- SEKSUAALSUS – lapsed sünnivad sellega, muide :)
- Ja kuidas sünnivad? Kurg tõi? Kapsalehe alt? Veel midagi?
- Millal selle teemaga alustada? Millal ja kus üldse käsitleda
- Oluline, et me oleks ausad! Lapse eakohaselt ausad.
- Seksuaalsus pole negatiivne
- ARMASTUS

Eeskuju

- Ebamugav, tundlik teema?
- Pepu, noku, tussu...
- Seksuaalalane kasvatus ei ole mitte ainult üks vestlus
- Täiskasvanu võimuses on luua õhkkond vestluseks
- Sa ei oskagi kõigile küsimustele vastata. Ei peagi.
- Austa last ja tema piire

Minu keha plakat

MINU KEHA JA TURVALISUS

TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

KEHAOSADE
NIMETUSED

MIDA LAPS PEAKS TEADMA

Räägi lapsele kõikidest inimese kehaosadest.

Tee lapsele selgeks erinevate kehaosade nimetused.

Tutvusta lapsele inimese keha: vaadake pilte, joonistage, mängige.

MIDA LAPS PEAKS OSKAMA

Laps teab, et kõikidest kehaosadest sobib rääkida täiskasvanutega ja teiste lastega.

Laps oskab rääkida oma kehast.

Laps oskab ja võib kasutada sobivaid ja meelepäraseid sõnu kehaosade kohta.

KUIDAS LAPS PEAKS SUHTUMA INIMESE KEHASSE

Kõik inimese kehaosad on võrdselt olulised.

Tähtis on austada ja hoida oma keha.

Erinevad kehad on võrdselt head.

See on hea, et on olemas erinevad kehad.

MIDA LAPS PEAKS TEADMA

Räägi lapsele, et ujumisriiete all olevad kehaosad on isiklikud.

See tähendab, et ainult laps võib otsustada nende üle.

Mitte keegi ei tohi neid

MIDA LAPS PEAKS OSKAMA

Laps eristab isiklike kehaosi, mida ei pea näitama kellelegi, kui ei taha.

Laps teab, et teise lapse ujumisriiete alla vaatamine ja teise isiklike kehaosade uurimine

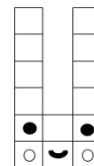
KUIDAS LAPS PEAKS SUHTUMA INIMESE KEHASSE

On olemas erinevad kehaosad.

Kuigi kõik kehaosad on olulised, on mõned kehaosad isiklikud ja erilised.

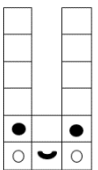
Neid tuleb kaitsta.

Kuna mõned kehaosad on isiklikud ja

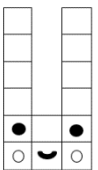
Kuni 4 aastane

- 1-2aastane - küsi luba
 - Kuni 2aastase lapse jaoks on ülitähtsad puudutused ja turvatunne
- 3-4aastane – esimesed ebamugavad küsimused
 - "Kui Sa suureks saad, küll sa siis aru saad, kuidas see asi käib!"
 - See on hea teema!
 - Mida sa ise arvad?
 - Eakohasus
 - Privaatsus

Väikelaps

- + Vaatavad kuidas teised WC-käivad ja mida seal teevad
- + Mängivad kakaga
- + Näitavad ennast teistele
- + Mängivad endaga
- + Katsuvad ennast
- = Üritavad panna teisi oma suguelundeid katsuma
- Sunnivad teisi lapsi seksuaaltegevustele, riidest lahti võtma

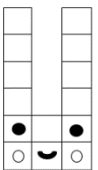
5-7

- Info – meediakanalid
- Kust huvi pärineb?
- Abivahendid
- Näita sina mulle, ma näitan sulle
- Võõrad, kaasa minemine
- Intiimpiirkond, privaatne, isiklik
- Turvaline suhe vanemaga

7-10

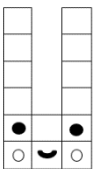
Seksuaalsus läheb peitu

- Menstruatsioon/ereksioon
- Pornograafia
- Hügieen!

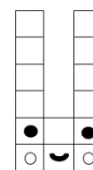
7-10 aastased

- + Huvi suguelundite vastu, küsivad küsimusi
- + Masturbeerivad salaja
- + Armumine õpetajasse/treenerisse
- = Seksuaalne käitumine, mis kahjustab teisi ja on peale surutud
- Suur vanusevahe (4-5 aastat) seksuaaltegevusteks

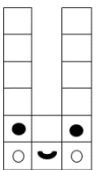
10 -12aastane; 12-15aastane

- Kas ma olen normaalne?
- Rahulik, mõistev
- Arutlege
- Müüdid!
- Info = valikud ja turvalisus
- Lase lahti...

11-14 aastased

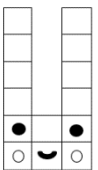
- + Suur huvi seksi ja suguühete šuhtes
- + Ei taha vahetada riideid teiste juuresolekul
- + Küllastavad pornograafilise sisuga veebilehti
- = Ronivad võõrastele sülle
- = Teiste sundimine/meelitamine seksuaalse alatooniga mängudeks
- = Seksuaaltegevused, mis teistele ei meeldi
- Suur vanusevahe
- Teise sundimine seksuaaltegevusteks

Lapse väärkohtlemine

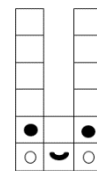
Laste väärkohtlemine on lapse füüsilist ja psüühilist heaolu alandav käitumine, mis seab ohu tema arengu ja tervisliku seisundi.

- Emotsionaalne väärkohtlemine
- Füüsiline väärkohtlemine
- Lapse hooletusse jätmine (on vanema või hooldaja kohustuste mittetäitmine lapse füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu eest hoolitsemisel ning mis võib kahjustada lapse eakohast arengut ning vaimset ja füüsilist tervist).
- Seksuaalne väärkohtlemine
- Last kahjustab ka teiste pereliikmete vahelise vägivalla nägemine ja kuulmine (lisaks tajumine)

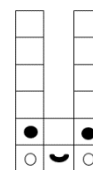
Lapse seksuaalne väärkohtlemine

- Seksuaalne väärkohtlemine on lapse kaasamine seksuaalsesse tegevusse, mille sisust ta ei saa täielikult aru, millele ta ei ole võimeline andma adekvaatset nõusolekut ning mis astub üle seadustest või ühiskonna sotsiaalsetest normidest.
- Seksuaalne vägivald lapse vastu on võimu, seksuaalsete või muude vajaduste rahuldamise eesmärgil toime pandud seksuaalse sisuga kontaktne või mittekontaktne tegevus täiskasvanu või teise lapse poolt, kes vanuse või arengutaseme poolest on vastutus-, usaldus- või võimusuhetes lapsega.

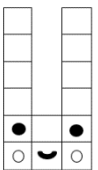
Riskitegurid spordis

- kontakte palju;
- valu ja vigastuste kõrge talumine;
- ebavõrdsed suhted sportlaste ja treenerite vahel;
- ühised riietus- ja duširuumid;
- sõidu jagamine;
- treeninglaagrid, võistlused;
- lapsevanemat pole lähedal.

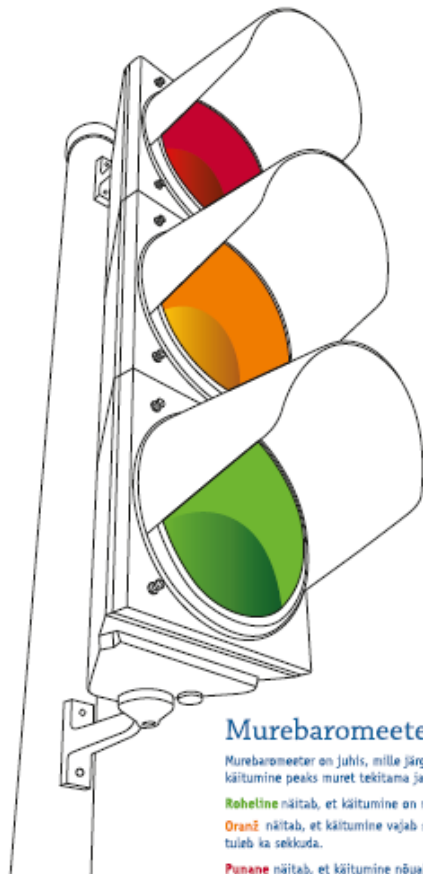

Märkamine

- Pööra tähelepanu lapse käitumisele ENNE ja NÜÜD! Oluline on muutus selles!

Kohatu seksuaalse käitumise indikaator

Murebaromeeter

Murebaromeeter on juhis, mille järgi otsustada, kas lapse või teismelise käitumine peaks muret tekitama ja millal sekkuda.

Roheline näitab, et käitumine on normaalne ja eakohane.

Oranž näitab, et käitumine vajab suuremat tähelepanu ja võib-olla tuleb ka sekkuda.

Punane näitab, et käitumine nõuab kohest sekkumist.

Lasteabi.ee
116 111

Lisateave aadressil www.lasteabi.ee või telefonil 116 111 (24h/7)

Lasteabitelefoni 116111 teenuse eesmärgiks on võimaldada kõigil teada abivajavast lapsest, tagada saadud info edastamise vastavate spetsialistide ning pakkuda lastele ja lastega seotud teemadel esmast sotsiaalset nõustamist.

Hädaohus olevast lapsest tuleb viivitamata teatada hädaabinumbri 112

JanusCentret

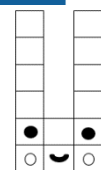
JanusCentreti eesmärk (taanis) on vältida laste seksuaalset kuritarvitamist, rakendades varajast sekkumist laste ja teismeliste puhul, kellel esineb probleemset seksuaalkäitumist. Kliinikus ravitakse 4–18aastaseid poisse ja tüdrukuid, kellel on ilmnunud ebasobiv või probleemne või kahjustav seksuaalkäitumine. Abi pakutakse ka lapsevanematele ja ekspertidele, kes selliste lastega kokku puutuvad.

JanusCentreti teenused

- Psühholoogiline ja seksuaalhindamine: uuritakse laste ja teismeliste ees seisvaid raskusi ja valikuid, et hinnata ravivajadust.
- Retsidivusrisiki hindamine.
- Laste ja teismeliste ning nende pereliikmete psühholoogiline ravi, individuaal- ja rühmateraapia.
- Olivri ja süüdlase, samuti teiste osaliste, sh vanemate lepituskõhtumised.
- Koostöö ja koostööstamine sotsiaalhoolekandeesutuste ja teiste ekspertidega.
- Teisi seksuaalselt kuritarvitavate laste ja teismelistega kokku puutuvate ekspertide nõustamine ja supervisioon.
- Kahjustava seksuaalkäitumisega laste vanemate nõustamine.
- Kahjustava seksuaalkäitumisega laste vanemate tugirühm.
- Lastekodusse või hooldusperesse palgatatud seksuaalkäitumisprobleemidega laste ja teismelistega tegelevate sotsiaaltöötajate ja psühholoogide nõustamine ja supervisioon.
- Seminarid, loengud ja koolitused ekspertidele.

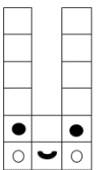
Lapsed ja teismelised suunatakse kliinikusse tihedas koostöös sotsiaaltöötajatega.

Täpsem info: info@juc.ee

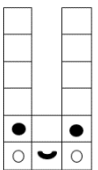
5 lauset mida öelda lapsele, kui laps on juhtunust rääkinud

- Sa oled väga vapper, et sa mulle seda rääkisid.
- Ma olen väga tänulik, et sa mind usaldasid.
- Ma olen su üle väga uhke, et sa selle teema välja tõi.
- See ei ole sinu süü, et see juhtus.
- Ma teen endast kõik, et sind aidata.

Toetamine, kuulamine, tegutsemine

- Kui näed, et lapsel on mure, julgusta teda rääkima oma sõnadega, mis juhtus, aga ole ettevaatlik!
- Kuula last tähelepanelikult ja tunnusta last loo rääkimise eest. Püüa mitte küsida!
- Kinnita lapsele, et ta pole juhtunud süüdi.
- Usu last.
- Lapse väärkohtleja on tavaliselt tuttav inimene.
- Laps ei pruugi aru saada, et ta oli ohver.
- Pöördu vajalike inimeste poole, et laps kiirelt abi saaks! (112, KOV, 116 111 jne)

Sotsiaalkindlustusameti lapsi ja peresid toetavad riiklikud meetmed

I kohalike omavalitsuste nõustamine ja abistamine

- lapse heaolu toetavate arengukavade koostamisel
- lastekaitse juhtumite lahendamisel
- rahvusvaheliste üksikjuhtumite vahendamine

II lastekaitsealase teavitustegevuse korraldamine

- valdkonnaülese ennetus- ja koostöö koordineerimine

III siseriikliku ja rahvusvahelise lapsendamise korraldamine

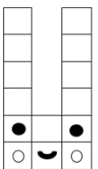
IV riikliku ja haldusjärelevalve teostamine

V kohaliku omavalitsuse üksuse lastekaitsetöötajate töönõustamise korraldamine

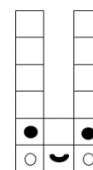
- eesmärgiks professionaalselt toetada lastekaitsetöötajate toimetulekut
- piirkonnapõhine
- grupinõustamine

VI teenused abivajava või hädaohus oleva lapse abistamiseks

- Lasteabitelefoni 116111 24/7
- Lastemajateenus

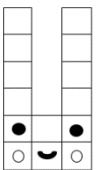

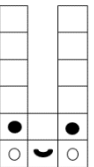
Lasteabi

Lastemaja

- <https://www.youtube.com/watch?v=o6KovGxp8Lo>

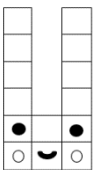

Lastemaja ülesanded

- tagada lapsesõbralik keskkond, arvestades lapse heaolu, turvalisuse ja õigustega;
- kindlustada, et laps saaks vajaliku abi;
- luua võrgustik ja arendada organisatsioonide, ametite ja spetsialistide vahelist koostööd;
- tagada lastemajateenuse järjepidev areng.

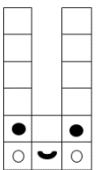
Lastemaja poole saavad **pöörduda** kõik, kellel on lapse seksuaalse väärkohtlemise kahtlus või teave – laps ise, pereliikmed, eestkostja, KOV, politsei ja ka teised asutused ja spetsialistid.

Lastemajateenuse taotlust saab **esitada** KOV.

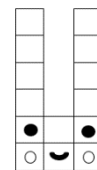
Mida organisatsioon ennetuseks teha sa

- Riski- ja kaitsetegurite analüüs
- Väärtused: lapse heaolu, arengu toetamine ja turvalisus
- Käitumisjuhised, kokkulepped
- Usaldusisik
- Vestlusringid, koolitused lastele
- Koolitus, seminar, kovisioon - täiskasvanutele
- Abitelefoni numbrid nähtaval kohal!
- Väärkohtlemise märgid, lisainfo
- Lastemajaga konsulteerimine (Tallinn/Tartu, varsti Jõhvi)

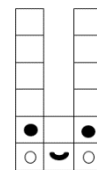
Juhised abivajavast lapse aitamiseks ja teatamiseks

- [Märka väärkoheldud last ja aita teda](#)
- [Mida teha, kui kahtlustate või teate, et last on seksuaalselt väärkoheldud?](#)
- [Lasteabitelefon 116 111](#)
- [Abivajavast lapsest teatamine ja andmekaitse](#)
- [Kas laps vajab abi?](#)

Abisaamisvõimalused

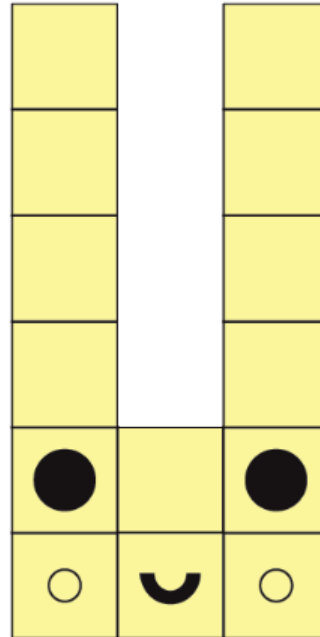
- Lasteabitelefoni 116 111 (anonüümse nõu küsimise võimalus), *chat*, kirjutamine
- Kohalik omavalitsus - lastekaitsetöötaja
- Häirekeskus 112
- Lastemaja (Tartu/Tallinn/ (peagi Jõhvi))
- Seksuaalvägivalda kriisiabikeskused – 4 linnas
- www.palunabi.ee/seksuaalvagivald/lapsed
- www.amor.ee – veebinõustamine
- Viljandi Haigla (seksuaalkäitumisalane nõustamine, skan@vmh.ee)

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Jõudu tööle!

Allikad

- <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/lapsed-pered/lastekaitse/lastemaja>
- <http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/ohvriabi-huvitis/ohvriabi-ja-lepitusteenus#Ohvriabi>
- <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/teemalehed/laste-seksuaalne-vaarkohtlemine>
- http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/lapsesobraliku_menetluse_meelespea.pdf
- <https://www.just.ee/et/seksuaalse-vaarkohtlemise-vastane-paev>
- <https://abiksohvriole.just.ee/et/lapsele/>
- <http://www.palunabi.ee/>
- <http://www.lasteabi.ee/>
- <http://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/IMCE/Abivajavast%20lapsest%20teatamine%20ja%20andmekaitse%20-%20juhend.pdf>
- <http://www.kriminaalpoliitika.ee/et/perevagivald/laste-vaarkohtlemine-peres>
- <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

